

רע"פ 2155/18 - דוד ביבי נגד מדינת ישראל, שבלי אקרע, זהור אקרע, מראם עלי

בבית המשפט העליון

רע"פ 2155/18

לפני: כבוד השופט ג' קרא

המבקש: דוד ביבי

נגד

המשיבים: 1. מדינת ישראל
2. שבלי אקרע
3. זהור אקרע
4. מראם עלי

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בתיק עפ"ג 64100-06-17 שניתן ביום 13.2.2018 על ידי כב' הנשיא אברהם טל וכב' השופטים שמואל בורנשטיין ונאוה בכור

בשם המבקש: עו"ד אשר חן
בשם המשיבה 1: עו"ד נורית הרצמן

החלטה

בקשה למתן רשות ערעור על פסק-דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (הנשיא א' טל, והשופטים ש' בורנשטיין ונ' בכור), בעפ"ג 64100-06-17 מיום 13.2.2018, במסגרתו נדחה ערעורו של המבקש על גזר-דינו של בית

עמוד 1

1. ביום 30.12.2015 הוגש נגד המבקש כתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון בו יוחסה לו עבירה של גרימת מוות ברשלנות, עבירה לפי סעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). לפי המתואר בכתב האישום, המבקש שימש בתקופה הרלוונטית כמתנדב במשמר הגבול. במהלך פעילות לאיתור שוהים בלתי חוקיים בבית העלמין ירקון, המבקש ירה באדם (להלן: המנוח) שסבר כי הוא עומד לזרוק לעברו פסולת בניין וגרם למותו.

2. ביום 16.3.2016 המבקש הודה והורשע במסגרת הסדר הטיעון בעבירה של גרימת מוות ברשלנות לפי סעיף 304 לחוק העונשין. על-פי הסדר הטיעון, הוסכם כי ייערך בעניינו של המבקש תסקיר שירות מבחן שיבחן, בין היתר, את שאלת ביטול ההרשעה, ההגנה תהיה חופשית בטיעוניה, ואילו המשיבה תעמוד על ההרשעה, אך תגביל את טיעונה לעונש של 8 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי ופיצוי למשפחת המנוח.

להשלמת התמונה, אציין כי במקביל להליך הפלילי, הגישה משפחת המנוח תביעה אזרחית נגד המבקש ונגד משטרת ישראל (להלן: ההליך האזרחי). ביום 19.4.2017 בית משפט השלום בתל אביב-יפו (כב' השופטת א' קליימן-בלק) נתן תוקף של פסק-דין להסכם גישור בתביעה לפיו משטרת ישראל חויבה לשלם פיצויים בסך 650,000 ש"ח למשפחת המנוח, והמבקש לא חויב לשלם דבר (ת"א 63334-03-16).

שירות המבחן לא המליץ על ביטול ההרשעה נוכח חומרת התוצאה של מעשי המבקש, אך המליץ על הטלת צו של"צ בהיקף משמעותי, צו מבחן ופיצוי למשפחת המנוח.

ביום 15.5.2017 גזר בית המשפט את דינו של המבקש והטיל עליו עונש של 7 חודשי מאסר בפועל; 4 חודשי מאסר על תנאי; פיצוי להורי המנוח בסך 30,000 ש"ח ולא למנתו בסך 70,000 ש"ח. בית המשפט קבע כי המבקש פעל ברשלנות ברף גבוה וכי הירי בוצע באופן שחרג מהוראות הפתיחה באש. עתירת המבקש לבטל את הרשעתו נדחתה לאחר שנקבע שממילא מידת פגיעת ההרשעה בפרנסת המבקש אינה גבוהה. בית המשפט קבע כי מתחם העונש ההולם נע בין 6 ל-12 חודשי מאסר בפועל, ולא מצא כל עילה לחרוג ממתחם זה. עוד קבע בית המשפט כי המבקש אינו חש חרטה מלאה על מעשיו. כשיקול לחומרה ציין בית המשפט את הצורך בקביעת נורמות התנהגות כלפי שוטרים וחיילים שמחזיקים בכלי נשק קטלניים. כשיקולים לקולא ציין, בין היתר, את הודאת המבקש; היעדר העבר הפלילי; התנדבות המבקש; והתנהגותו החיובית.

3. ערעור שהגיש המבקש לבית המשפט המחוזי על גזר הדין נדחה ביום 13.2.2018. נקבע כי מתחם העונש שקבע בית משפט השלום הולם וראוי בנסיבות העניין, וכי בעבירות רשלנות יש ליתן משקל לגורם ההרתעה. עוד קבע בית המשפט המחוזי כי אין מקום לסיים את ההליך בעבירה כגון זו ללא הרשעה, וכי העונש הראוי בעבירות של גרימת מוות ברשלנות הוא עונש של מאסר בפועל. עוד נקבע כי אין מקום להתערב בגובה הפיצוי שנפסק בהליך הפלילי, שכן תכליות הפיצוי בהליך הפלילי שונות מהפיצויים שבהליך האזרחי.

4. לטענת המבקש, נפלו בעניינו טעויות משפטיות ועובדתיות שמצדיקות מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי". נטען כי בית משפט השלום טעה משקבע מתחם ענישה הנע בין 6 ל-12 חודשי מאסר בפועל, וכי היה צריך להתייחס לטווח הענישה במסגרת ההסדר כמתחם עונש ראוי; וכי עונש המאסר שהושת עליו אינו עולה בקנה אחד עם דו"ח הוועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים.

עוד נטען כי יש לבטל את הרשעתו שכן ההרשעה תפגע בפרנסתו ובשיקומו; לחלופין, ביקש להטיל עליו של"צ לצד ענישה צופה פני עתיד; לחלופי חילופין, להטיל עליו עונש בגבול התחתון של המתחם שנקבע. המבקש טען לביטול של רכיב הפיצויים, ולחלופין, הפחתתו באופן משמעותי. בהקשר זה, טען המבקש כי הפיצויים שנפסקו בהליך הפלילי מהוויים כפל פיצוי לאור הפיצויים שנפסקו בהליך האזרחי.

עוד טוען המבקש, בין היתר, כי בית המשפט טעה כשהתעלם מהמלצת שירות המבחן להימנע משליחת המבקש למאסר של ממש; כי העונש שהוטל חורג בחומרתו מעונשים שהוטלו במקרים דומים; וכי מעשיו של המבקש לא עלו לכדי רשלנות "ברף הגבוה".

5. המשיבה מתנגדת לבקשה. לגישתה, הבקשה עוסקת בערעור על חומרת העונש שהוטל על המבקש וביישום הקונקרטי של המבחנים להימנעות מהרשעה. בענייננו, משעונשו של המבקש אינו סוטה סטייה חריגה ממדיניות הענישה הנוהגת, והמבקש אינו עומד במבחנים לביטול הרשעה, אין מקום למתן רשות ערעור. באשר לטענה כי בית המשפט 'סטה' מהמתחם שנקבע בהסדר, השיבה כי בית המשפט פעל בהתאם להלכה כשקבע תחילה את מתחם העונש ההולם, ולאורו בחן את הסדר הטיעון. באשר לפיצוי, טענה המשיבה כי הוסכם בהסדר הטיעון שהמשיבה תטען לפיצוי עבור משפחת המנוח במסגרת ההליך הפלילי, ונסיבת פסיקת הפיצויים בהליך האזרחי הייתה ידועה לכל, בעת הטיעון לעונש וגזר הדין.

6. הלכה היא כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים בהם עולה שאלה בעלת חשיבות כללית או ציבורית החורגת מעניינים הפרטי של הצדדים או מקום בו קיים חשש לאי צדק מהותי או לעיוות דין (רע"א 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 4515/07 אבו שנב נ' מדינת ישראל (17.10.2007); רע"פ 9171/16 כלבונה נ' מדינת ישראל (5.1.2017)). חרף ניסיונו של המבקש ליצוק נופך עקרוני לטענותיו, מדובר בהשגה קונקרטית על ביטול הרשעתו ועל חומרת העונש שהוטל עליו. השגה על חומרת העונש אינה מצדיקה מתן רשות ערעור, למעט במקרים נדירים, בהם העונש אשר הושת על המבקש חורג באורח קיצוני ממדיניות הענישה הראויה והמקובלת בעבירות דומות (ראו למשל רע"פ 7471/14 חטיב נ' מדינת ישראל (1.12.2014); רע"פ 7413/14 דוד נ' מדינת ישראל (17.11.2014)). לא מצאתי כי הטענות השונות שהעלה המבקש עומדות באמות מידה אלו, ודין הבקשה להידחות.

הטלת עונש מאסר בפועל בנסיבות עניינינו, חרף המלצת שירות המבחן, אינה סוטה ממדיניות הענישה הנהוגה ועולה בקנה אחד עם ההלכה לפיה, ככלל, בהיעדר נסיבות אישיות חריגות, בעבירות של גרימת מוות ברשלנות יש להטיל עונש מאסר בפועל (רע"פ 2996/13 נייאזוב נ' מדינת ישראל, פסקה כה לפסק-דינו של השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין (13.8.2014)).

7. בטענת המבקש לעניין ביטול הרשעתו - לא מצאתי ממש. תחולתו של החריג המאפשר לסיים הליך באי-הרשעתו של נאשם שהוכחה אשמתו מחייבת קיומו של נזק קונקרטי ובחינה אם סוג העבירה מאפשר להימנע מהרשעה (ע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337 (1997); רע"פ 3589/14 לוזון נ' מדינת ישראל (10.6.2014); רע"פ 7224/14 פרנסקי נ' מדינת ישראל, בפסקה 10 (10.11.2014)). בעניינינו, לא הובאו ראיות לקיומו של נזק קונקרטי, ועל כן אין מקום לבטל את הרשעת המבקש (השוו רע"פ 619/18 בזיזנסקי נ' מדינת ישראל (1.3.2018)). ככלל, בעבירת רשלנות בה קופד פתיל חייו של אדם, יש ליתן ערך לקדושת החיים שהפגיעה בו אינה מאפשרת "ויתור" על ההרשעה, ובפרט, מקום בו קבע בית המשפט כי הרשלנות הייתה ברף גבוה.

8. גם את טענת המבקש לעניין קביעת המתחם לא מצאתי לקבל. בניגוד לטענת המבקש, הסדר הטיעון לא כלל הסכמה על מתחם ענישה. בית משפט זה כבר עמד על כך שאין לקבל טענות לפיהן טווח הענישה בהסדר טיעון מהווה מתחם הענישה הרלוונטי (ראו ע"פ 512/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 18 לפסק-דינו של השופט (כתוארו אז) ח' מלצר (4.12.2013)).

9. לבסוף, המבקש טען כי חיובו בתשלום פיצויים למשפחת המנוח מהווה למעשה כפל פיצוי. כזכור, תכליתו של סעיף 77 לחוק העונשין היא "לסייע (מבלי לסגור את דלת תביעת הנזיקין האזרחית) למי שניזוק מן העבירה" (ע"פ 2196/10 אגבריה נ' מדינת ישראל, בפסקה כב לפסק-דינו של השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין (8.3.2012)), וכן בית משפט זה לא יתערב בשיקול דעתה של הערכאה הדיונית בקביעת הפיצוי אלא במקרים חריגים בהם חרגה באופן קיצוני משיעור הפיצוי הראוי (ע"פ 6452/09 עלי נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (22.7.2010)). על כן, מקום שהסדר הטיעון התיר למשיבה לעתור לפיצוי עבור משפחת המנוח, ונוכח השוני בתכליות בין הפיצוי בהליך האזרחי לפיצוי בהליך הפלילי (וביתר שאת, עת שהפיצוי האזרחי לא שולם מכיסו של המבקש), איני מוצא ממש בטענת המבקש לכפל פיצוי.

סוף דבר, הבקשה לרשות ערעור נדחית.

ניתנה היום, י"ז באייר התשע"ח (2.5.2018).

שׁוֹפֵט